

JARDINS I PARCS A REUS

I

DIFICILÍSSIM fóra que volguessim definir bé el punt d'origen de la jardineria (1). Per l'estreta relació que té l'edifici amb el jardí que l'adorna, relació que mai ningú ha posat en dubte i per més oposades que siguin les diferents escoles, sempre ha quedat sòlidament probat que casa i jardí son un mateix; tot-hom pot comprendre que l'origen d'aquest es remuntarà cap a les primeres civilitzacions. Amb tot no arriba al seu moment floreixent fins que hi intervé l'esculptura i encara podem dir que fins en plè període Renaixement no té el seu ample desenrotllament.

Dintre, doncs, de les diverses i contradictòries opinions sobre l'art del jardí, hi podem considerar dues escoles diferents. Una que creu que essent l'art de la jardineria una continuació del de l'arquitectura, sosté que el jardí és un aixampli de l'edifici que rodeja. L'altre escola creu que el jardí té d'ésser una aproximació de la naturalesa salvatge, subjectada i millorada als vols de l'emplaçament de l'edifici.

En l'una, es considera el jardí format metòdicament, reglamentat si's vol, on hi penetren els edificis que hi estan emplaçats, de dintre cap a fóra. En la segona rès de regles i artificis, solament el natural, on els edificis hi penetren de fóra a dintre.

Una opinió bastant acceptable i que sembla buscar la moderació, posant-se al terme mig de les dues, és la de Sir. Uvedale Price que voldria que el jardí s'anés separant progressivament del caràcter de l'edifici: Un respecte absolut prop de la casa, adquirint un caràcter de paisatge a l'allunyar-se, acabant en plè bosc en últim terme.

Com sol passar, dintre de les dugues escoles no hi han faltat exageracions. Sovintment s'han romput les barreres de l'original i de lo confortable, de lo digne i de lo majestuós per a substituir-ho per una cosa mansa o bé extravagant. Més entre mig d'aquestes escoles i opinions, oposades i contradictòries, està en clar el ferm lligam de la casa amb el jardí. Una tant estreta relació porta quasi d'una manera inevitable un mètode en l'art de la jardineria, com es veu en els exemplars de totes les èpoques.

No seria difícil provar que en més o en menys sempre l'artifici i l'estisora ha tingut d'intervenir-hi, baldament fos no més que en alguna ben cuidada marjada, o en algún senderó recatat, o bé retallant boixos i teixos, ja buscant formes geomètriques, ja donant-hi fesomies fantàstiques i fins figures d'animals. (2).

**

Sempre la majoria de ciutats han tingut espais lliures d'edificació, on el públic ha tingut tendència a reunir-s'hi, ja per a negocis, ja per a esbarjo.

Fins en el segle XVII no s'estableixen parcs en les capitals d'Europa, alguns dels quals per a no dir tots, varen ésser construïts per els reis i nobles d'aquell temps com a camps d'esbarjo exclusivament per a ells. Aqueixos parcs son els que trobem tant curullats d'escultures, fontanes i altres elements decoratius, i en la jardineria va tenir-hi el seu *segle d'or*. Generalment aqueixos parcs son ara propietat dels municipis i si bé alguns encara perteneixen de nom a la Corona, el públic hi té lliure entrada, on els edificis com palaus, castells, etc., s'han convertit en museus i demés similars.

Generalment tots els jardins particulars d'altre temps, que avui han vingut a ésser públics, son els que han constituït els parcs.

(1) Els primitius jardins coneguts són els de Babilonia descrits per Estrabon i Quinto-Curcio.

(2) És així una veritat, no obstant aquelles famoses descripcions poètiques del temps antic, que semblen tendir a lo contrari, com la de MILTON al descriure el Paradís i TASSO al fer-nos conèixer el jardí encantat d'Armida, per quins perfumats viarany no's veia cap senyal de jardiner, doncs per enlloc apareixia l'art que havia creat tot allò

*Així Natura i Art es barrejaven
Que no's sabia qui imitava a qui*

(vegi's el llibre *Gardens old and new*).

El parc de ciutat, creat i desenrotllat com a lloc d'esbarjo públic, és de temps modern i resultat del creixement de les ciutats. (1).

Així la divisió que entre parcs podria haver-hi, serà la dels que hem heretat de la noblesa i dels que les ciutats, procurant pel benestar de la gent, i llençant-se a la moderna corrent de civilitat, construeixen per a esbarjo públic.

En temps de Miquel Angel es quant el jardí pren un increment baix l'influència italiana. Època de grandeses, d'un ressorgiment extraordinari de l'esculptura, comença a explaiar la vista a més llargues perspectives, ja d'algunes clarianes entre el boscatge, ja d'algunes avingudes de faigs, o bé d'aubes.

En lloc es deixa sentir tant aquesta influència com a França, quin representant, Le Nôtre, creà els cèlebres jardins de Versailles, Snt. Cloud, Chantilly i Meudou, i de la terrassa de Fontainebleau. Amb tot el classicisme d'aquest jardí el devèm a Italia, essent els famosos jardins Ludovisi (2) un vertader exemplar d'aquest estil. Estaven formats de molts caminals, fonts, gerros, estàtues, bosquets de tarongers, grops de xiprers, etc.

Guillem III fou qui popularitzà a Anglaterra el grandios estil del Continent, i Hampton Court es l'exemple més ben arrelat en aquesta nació, de l'escola de Le Nôtre, millorat molt després, per Carles II.

Tota aquesta classe de jardins quan han passat en poder dels municipis han vingut a constituir parcs. Llocs on el ciutadà hi té lliure entrada poguent fruit del paisatge i de les flors.

* *

De l'intima relació de la casa amb el jardí, en vé d'una manera inevitable el del parc amb la ciutat i d'un modo més evident en les que posseeixen un nombre regular d'habitants.

L'aspecte gris, fred, que pesa damunt la nostra ciutat, fins avui ha quedat fent el seu curs, semblant a un malalt qui no té remei.

Heu's aquí el problema mai resolt a Reus. El poc amor a les flors; el sentit massa metòdic que's ve

seguint a la nostra ciutat, d'un regust a Sr. Esteve, a l'afilerar els arbres, a l'arreglar els plàtans pels passeigs i places. L'aspecte del migrat bosc de plàtans de la plaça de la Llibertat, exemplar model d'aquestes plantacions originals; la plaça que rodeja l'ermita de la Misericòrdia—quan hauria d'ésser un lloc atractivol pel seu gust, benestar, comoditat, on el que visités la Verge trobés després on poguer descansar la vista fruit del repós del paisatge,—solament és avui un altre exemplar, traçat a base de mitja cana, que potser competeixi amb aquell altre.

L'ermita del Roser es l'únic lloc on no ha arrelat el sistema. Actualment aquella plaça queda ben deserta, ni un arbre, ni res que convidi al ciutadà a reposar-hi un rato.

Cal esperar que quan toqui l'hora d'urbanitzar-la, sigui la generació que sigui, se surti d'aquests mètodes ridículs, feina-fuig i de mal gust, que tan poc favor fan a un poble com el nostre que vol situar-se a bona alçada artística i cultural.

De un modo clar se comprén que les ciutats que tenen places urbanitzades amb jardins, trobin més petita la necessitat de posseir un parc. El nostre poble que en totes les ocasions demostra d'una manera clara l'afició que hi té en posseir un petit jardí seu, i que constantment el cuida i'l visita, molt més el visitaria si'l tingués més aprop, on hi trobaria moltes comoditats que avui amb tot i ésser ciutadà no ha trobat. Així si s'urbanitzessin aquelles i altres places, el problema en part desapareixeria i als llocs on avui s'hi va de casualitat i que cap servei ni utilitat proporcionen, serien llocs freqüentats, sens ésser motiu que per a que aixó succeixi, tingui d'ésser una determinada festivitat.

Un dels llocs que demana auxili primer, potser és la plaça dels arbres (?) que la del Roser. Aquella munió d'arbres que diuen tan poques coses, en un lloc tant vist per la gent passatjera a Reus, ens posen el segell d'un poble de poc esperit, incomprensiu d'aquests problemes, resoltos d'una fàisó envejable, en ciutats més petites que la nostra de quines podem pendrer bon exemple.

R. GUINARD CAVALLÉ.

(1) S'han fet calculs de l'àrea que deuria ésser dedicada a parcs en tota ciutat i del numero d'habitants que li correspondrien per a cada hectàrea de terreny destinat a ells. Mr. Charles Downing Lay, editor de la *Landscape Architecture*, que va ésser arquitecte paisatgista del departament de parcs de Nova York, en un estudi llegit en la Conferència d'alcaldes de l'Estat de Nova York l'any 1914 va calcular les necessitats d'una ciutat de 100.000 habitants, d'aquesta manera: Que el 12,50 % de l'àrea de la ciutat tenia d'ésser dedicada a parcs o que la ciutat tenia que cubrir 4.860 hectàrees, donant un terme mig de densitat de població de 20,56 persones per hectàrea i un remanent de 0'405 hectàrees de parc per cada 163 habitants.

(2) Els jardins Ludovisi, al Monte-Pincio, del cardenal Lodovico Ludovisi, (1622) quins plànols va retocar Le Nôtre va ésser on s'inspirà per a els jardins de Versailles.